

Vi anhålla, att vederbörande utskott ville formulera de ändringar i lagtexten, som blifva en följd af förutnämnda hemställan.

Stockholm den 4 april 1908.

J. A. Jonsson.

W. Bengtsson,
Häradsköp.

Carl Johansson,
Aflösa.

N:o 292.

Af herr **A. Henricson**, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om reglering af prästerskapets aflöning m. m.

Hvad i Kungl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till lag om reglering af prästerskapets aflöning m. m. föreslagits i afseende å förvaltningen af de med jordbruk förenade bostadsboställen synes mig ej vara fullt tillfredslande.

Enligt det kungl. förslaget skall nämligen sådant boställe brukas af indelningshafvaren utom för det i 6 § 4 mom. omförmälda fall, hvarjämte boställshafvare enligt 30 § 2 mom. kan utverka sig tillstånd till sådant boställes utarrenderande.

I syfte att en ändamålsenlig skötsel af boställena skall kunna ernås, synes emellertid nödvändigt att stadga obligatorisk utarrendering, åtminstone såsom regel.

Så länge boställe brukas af indelningshafvare, lär boställets afkastningsförmåga i allmänhet icke kunna hållas vid den normala, än mindre i någon mera afsevärd mån däröfver uppdrivas. Bland de härtill medverkande skälen torde få erinras om följande. Prästen är i regel främmande för jordbrukarens verksamhet. Särskildt måste han oftast anses sakna förutsättningarna för bedrifvandet af ett mera intensivt jordbruk. Då prästen icke med säkerhet kan beräkna längden af den tid, hvarunder han kan komma att innehafva sitt boställe, afhålls han vanligen från att å bostället nedlägga sådana kost-

nader, som ej omedelbart utan först efter någon tids förlopp skulle verka till afkastningens förhöjande, såsom för täckdikning m. m. Snarare ligger i besittningsförhållandets osäkerhet en uppfordran för honom att vid boställets skötsel tänka mera på det närvarande ögonblicket, hvilket åter måste medföra nedläggning i boställets afkastningsförmåga.

Boställes utarrendering under boställshafvarens tjänstetid kan, med hänsyn likaledes till tjänstetidens osäkerhet, icke beräknas medföra någon utsikt för att boställsjorden skall försättas i högre kultur.

Knappast synas några mera genomgripande förbättringar kunna förväntas ens genom boställets utarrendering under en vanlig arrendeperiods längd, om det sker tillfälligtvis, ty därest bostället därefter ånyo lägges under boställshafvarens eget bruk, torde tillräcklig säkerhet ej förefinnas för jordbrukets vidmakthållande i det förbättrade skick, hvartill det må hafva kommit under arrendetiden.

Enda möjligheten för att af prästerskapets ifrågavarande boställen skola kunna skapas jordbruk, som motsvara tidens fordringar, lärer därför vara att införa en sådan ordning, att de alltid skola vara för längre tid utarrenderade, med undantag blott för de fall, att särskilda förhållanden föranleda till att de böra bibehållas under boställshafvarens eget bruk. Det torde med fog kunna påstås vara till en stor nationalekonomisk förlust, så länge obligatorisk utarrendering af prästerskapets bostadsboställen icke äger rum.

Härmed sammanhänger en annan fråga.

Innan jag går närmare in på denna fråga, torde få erinras om följande bestämmelser i det kungl. förslaget.

För hvarje prästerlig beställning skall aflöningen beräknas till fixt belopp efter vissa bestämda grunder. För aflöningens åstadkommande skall tagas i anspråk i första hand den efter stadgade grunder uppskattade afkastningen af det till beställningens innehafvare upplåtna bostadsboställe. Där ej nämnda afkastning jämte andra närmare angifna aflöningsförmåner förslå till aflöningen, skall bristen fyllas genom församlingsavgifter och, eventuellt, tillskott från den s. k. kyrkofonden i enlighet med hvad därom föreskrifves.

Häraf följer, hurusom det för prästen är synnerligen angeläget att uppskattningen af boställets afkastning är så noggrann att i händelse af boställets utarrendering arrendebeloppet ej måtte understiga afkastningens uppskattade värde. I händelse af boställets utarrendering på prästens egen begäran (enligt 30 §) kan det måhända sägas, att bristen må vara hans ensak. Men därest bostället skall tvångsvis utarrenderas, måste det anses orättvist, om prästen skall blifva lidande på grund af en otillförlitlig uppskattning.

Äfven ur denna synpunkt anser jag andra anordningar böra träffas än dem, den kungl. propositionen anvisar.

Då prästens lön skall vara bestämd och ej i någon mån beroende af en till äfventyrs större eller mindre afkomst af bostället, synes den utväg böra anlitas, att vederbörande pastorat skall hafva att ansvara för att afkastningens fastställda värde — detta och ej vare sig mer eller mindre — tillgodokommer prästen; och torde i sådan händelse arrendelikviden böra ingå till församlingen.

Det i den kungl. propositionen föreslagna sättet för uppskattningens verkställande synes ej heller vara fullt tillfredsställande. Den skall nämligen verkställas af löneregleringsnämnden, hvars medlemmar ej äro eller åtminstone ej behöfva vara valda med hänsyn till deras kunnighet i jordbruk. Ej heller torde kunna ifrågasättas, att de skola företaga den lokala besiktning af bostället, som förutsättes för uppskattningens tillförlitliga verkställande.

Lämpligare synes då vara, att före löneregleringsnämndens sammanträde uppskattning äger rum af särskildt utsedde sakkunniga män, hvilka böra vara tre till antalet och väljas, en, som tillika skall vara ordförande, af landstinget, en af hushållningssällskapet och en af pastoratet. Genom en sådan anordning beredes möjlighet att för arrendeuppskattningen förskaffa sig för uppdraget så lämpliga personer som domänintendent och hans biträden.

Enär prästen förutom den kontanta lönen bör erhålla fri bostad och å landsbygden trädgård och gårdsplan till visst bestämdt område, böra erforderliga bostadshus jämte lämpligt område undantagas vid uppskattningen.

Löneregleringsnämnden skall därefter granska den uppgjorda värderingen och pröfva, huruvida i arrendekontraktet skola införas bestämmelser om tillhandahållande af skjuts för prästens ämbetsresor mot gällande skjutslega och af mjölk mot visst bestämdt pris.

Nämnden skall ock hafva att till yttrande upptaga fråga, huruvida boställe med hänsyn till belägenhet eller andra särskilda förhållanden anses icke utan synnerlig olägenhet kunna undandragas indelningshafvarens brukande och förty icke böra utarrenderas. Sådan fråga bör dock underställas Kungl. Maj:ts pröfning.

Därest Kungl. Maj:t vid pröfning af nämndens förslag förordnar, att boställe skall utarrenderas, skall i öfrigt för utarrenderingen och arrendatorns skyldigheter i tillämpliga delar gälla hvad angående förvaltningen af kronans jordbruksdomäner är eller varder stadgadt, dock att hvad enligt nämnda stadganden åligger domänstyrelsen skall tillkomma Kungl. Maj:ts befallningshafvande, hvarjämte hvad i nu gällande nådiga kungörelse den 10 november 1882 förekommer i punkt 2 angående afskiljande af kronopark och i punkt 12: 3 angående undantagande af tjänstbarheter å kronopark ej skall äga tillämpning å utarrenderadt ecklesiastikt boställe.

I händelse att i och för utarrenderingen erfordras, att för arrendatorn

uppföres nytt bostadshus eller att gammalt sådant flyttas till lämpligare plats, bör sådant bekostas af pastoratet.

Vid arrendelikviden skall arrendatorn efter företedd och af prästen bestyrkt räkning erhålla godtgörelse för åt prästen under året tillhandahållen skjuts för ämbetsresor.

Jag har ej förbisett, att det af mig föreslagna sätt för utarrendering af ifrågavarande boställen skiljer sig från hvad beträffande utarrendering af prästerskapets annex- eller mensalhemman i Skåne, Halland och Blekinge samt sådana hemman och lägenheter, som icke kunna utan olägenhet brukas i förening med bostadsboställe, är stadgadt genom kungl. brefvet den 12 november 1858 och kungl. kungörelsen den 11 juli 1862. Skulle det befinnas ändamålsenligare, att likformighet i afseende å samtliga ecklesiastika egendomar införes, torde lämpligt vara, att de hufvudsakliga bestämmelserna om utarrendering af kronans jordbruksdomäner utsträckas att gälla dem samtliga.

På grund af hvad sålunda anförts tillåter jag mig hemställa,

att Riksdagen vid antagande af kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag till lag om reglering af prästerskapets aflöning behagade besluta sådan ändring i förslaget, att med jordbruk förenadt bostadsboställe i regeln skall upplåtas på arrende i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad i sådant afseende är eller varder stadgadt angående kronans jordbruksdomäner samt i enlighet med hvad jag i öfrigt här ofvan närmare angifvit.

De ändringar eller tillägg till det kungl. förslaget, som på grund af hvad sålunda hemställts må finnas erforderliga, torde få af vederbörande utskott närmare föreslås.

Stockholm den 4 april 1908.

Aug. Henricson.

I ofvanstående instämman:

<i>P. M. Olsson.</i>	<i>Wilh. Andersson.</i>	<i>David Pettersson.</i>
<i>S. M. Petersson.</i>	<i>J. P. Jespersson.</i>	<i>P. O. Lundell.</i>
<i>Axel Lundblad.</i>	<i>C. E. Johansson,</i> Rönna	<i>Aug. Larsson.</i>
<i>Aug. Ifvarsson.</i>	<i>L. P. Mallmin.</i>	<i>J. M. Juhlin.</i>